

ՇԱՌԹՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹ ԶՈՐԵՔԵԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱՌԹՈՒՄ ՕՐԵՐԸ

Նամակ եւ դրամ դրկն
Խմբագրութեան հասցին

Редакция на вѣтъникъ
«Шаржумъ»
Варна
Redaction du journal
«Charjoum»
Varna (Bulgarie)

Կրթութեան նախարարութեան համար

Արտատպարանի անոթի
(20 ՍԱՆԹԻՄ)

Պոչտային համար անոթի
(15 ՍԱՆԹԻՄ)

ԲԱԺԱՆՈՒՄ ԶԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոչտային համար 12 մր.

Վեցամսեայ 6 »

Տասնամսեայ համար 15 »

Վեցամսեայ 8 »

Ստորագրողի համար

Տարեկան 3 սրյ.

Վեցամսեայ 1.50 »

ԿԱՆԹԻԿ ՎՃԱՐՆԵԼԻ

Մանուգրան տղր ստորագրողի համար 40 սանթիմ.

Իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ. երեսին անգամներու համար 20 Օլլ գնդը կրչայ:

Վառնայի համար անոթի 10 սանթիմ.

Ստորագրողը կը խնդրէր մեր բաժանորդներէն, որպէս զի բարեհաճին իրենց ներկայ տարուան բաժնեկիները խմբագրութեանս ուղարկել:

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ անոնց որոնց մասնաւոր նամակներ զրկած էինք նախորդ շրջանին բաժնեկիները պահանջելով, թէ այլ եւս առանց ունէ նկատողութեան պիտի հրատարակենք իրենց անունները և հասցէները իբրեւ անբարեխիղճ խաբեբաններ:

է, թերթի մը վարչութեան ցոյց տուած վստահութիւնը չարաչար գործածել է: Ատկէ ծնած են ու կը ծնին, շատ անգամ, այլ և այլ քաղաքներու մէջ տիրող կռիւները, անհասկցողութիւնները, թշնամութիւնները որոնք մինչեւ իսկ նոյն քաղաքին ազգայինները իրարու դէմ կը զինեն և տեղի կուտան անխորժ միջադէպերու:

Հայ թերթերը շունչին այն լոյն միջոցները որով կարողանան, ունէ կէտի մը վրայ պատահած խնդիր մը իսկութեամբ քննելու համար, իրենց վստահելի անձեր զրկել անմիջապէս, և ստիպուած են ինքնաբերաբար ներկայացող թղթակիցներով գոհանալ: Աստիք յո՞ճախ շատ լաւ մարդիկ ըլլալով հանդերձ՝ երբեմն կիրքով կուրացած ու մոռնալով իրենց պարտականութիւնը սխալ ճամբու մէջ կը մտցնեն թերթը իրենց թղթակցութիւններով:

Բայց պէտք է ամենէն սովորական պարագաներու մէջ իսկ վարժուինք անկեղծ ու հաւատարիմ ըլլալու մեր հասարակութեան հաղորդելիք տեղեկութեանց մէջ, եթէ կուզենք օգտակար ըլլալ անոր, ճշգրտ անոր սխալները և ուղիղ ճամբու մէջ գնել զայն, կիրքը անհասական նկատումները պէտք չէ գերխաղան մեր հաղորդած թղթակցութեանց մէջ, ու երբ կը կը տեսնենք թէ անկարելի պիտի ըլլայ մեզի անշատուիլ անձնակալութիւններէ, այն ատեն աւելի լաւ կընենք գրիչ ձեռք շառնելով:

Այս խօսքերը ըսել կուտան մեզի վերջերս վաճառան կողմերէ խմբագրութեանս հասած կարգ մը թղթակցութիւնները, որոնց ամէն մէկ բառը կոչը իրք մը կը մատնէ: Մենք չենք սպաքրիք վանքեք և կը խնդրենք այդ կարգի թղթակիցներէն երբեք չուր ձանձրոյթը յանձն շառնեն գրելու: Իրաւ է որ յո՞ճախ խմբագրիներ եղած են որոնք ժողովրդին այդ ակարկող մը ուղած են շոյել, գիտակցաբար ու նոյն իսկ դիտմամբ խեղաթուրուած թղթակցութիւններ հրատարակելով կամ այդ կարգի թղթակիցներուն երես տալով: Բայց ատիկա մեր անհասկացողութեան մը գրագի բարի ծիծաղով մը որովհետեւ հայերը առհասարակ յournaliste ըլլալու սէր ունին:

Նոյն զարմացական հարցափոխը եւ գիտողութիւնները եղած են նաեւ հայ մտերմական շրջանակներու մէջ, երբեմն հրատարակող ալ, մեր լրագիր հրատարակելու մանիին դէմ ինչ որ օտարներուն աչքէն ալ չէ վրկապած:

Վերջի աննշան տարիներուն արտասահմանի մէջ լոյս տեսան հետզհետէ անթիւ լրագիրներ, ամէն մէկ աչք բանալ գոցելուս՝ բերուականի պէս թերթ մը կը բանի: Իրաւ է այդ բոլոր թերթերը, զորս Աստղիկ գիտութեան ինձորի մը պէս կը նետէ մեր մէջ, շատ չեն սիրա եւ անմասնող կեանք մը չեն վաւեր: Բայց պատճառ մը չէ որ որ ուրիշ նոր նոր թերթեր աշխարհք չի գան:

Մինակ Բարիքի մէջ 7-8 հայ օտկան կայ եւ զեռ երկուքի մէջ Եզդեթեր կան զորս ժամանակը մտադիր է քստնէն զուրս բերել այլուստուս հայ ժողովուրդի ստորոք ու զիստիսն ուղղորդել տալու համար: Իրաւ Բարիքը կրնայ պարծենալ լոյս քաղաք կոչուելով:

Եթէ օրերիսներ ունի լրագրական այդ հերարձակ բազմամտութիւնը մեր մտքի սահմանափակ հորիզոնին մէջ, անշուշտ անարտունջներ, անտարբեր ալ կան, իրերուն վրայ այլ տեսակէտով նայելով:

Լրագրատպութիւնը—ոչ ընթերցասիրութիւնը—մեր մէջ բնածին կերելի: Պոչտայիններուն յատուկ չէ, ինչպէս կը կարծեն շատեր, ուստի հայերն եւս, եթէ դիւրութիւններ ունենային նոյնքան սիրաւոր ըլլային զուրկ տալէն ինձեղիգիճի խմբագրութեան տակ մէյմէկ թերթ տեսնել: Պոչտայիններուն մէջ—քանի որ հիմա անոնք են օրուան հերթները—լրագիր հրատարակելը չի բաժնուցնուցնող եւ նախընտրելի յոյսերով, սկսնակը կապիտալի ճամբան կը բռնէ, միշտ՝ երբ փարթամ եւ ոսկեջրած պարագութիւններ կամ անմտութիւններ կը հրաշակեցնէ:

Տարիներ առաջ ամբողջ մտադաշ սերունդ մը գաւառացի թէ պոլսեցի, խաբուսիկ գրականութեան մը սիրուն, մոռցած աշխարհքը, կարհամարէր պիտութիւնը, իրենց արգասանդ խանդավառութիւնը եւ երեւակայութիւնը նուիրելով օրուան մամուլին մէջ թուրքերու խալիկ նորակներուն, որովհետեւ անոնց հեղինակները Պոլսոյ ինքնուր շրջանակներուն մէջ իրենց անբախտ ստուերները ման կածէին փնջաքաղ ընելով կուսական եւ տաք ժպիտներ: Այսպէս ամբողջ գարալիքիկ աղուոր սերունդ մը, իրօքիցուսած, զգայախար՝ կերակր արդէն բանաստեղծի ապագայ թագապակը ճակատին, եւ զուրկ աւելի հեշտանուչ ու աշխարհիկ փոտրեր ալ:

Եկան Իստանուլ տարիներու աղետաւոր ժամերը, իւր օրերը, լացի, մեռելոցի, յոսահատութեան եւ յոյսի օրերը, երբ Պոլսոյ գրական մանուրիները անցան Երոպայ ուր իրենց փխրունութիւնը զարնուեցաւ արեւմտեան մտքի լիցուն ու գիտուն օրկանիքի հիւլէներուն եւ արգաստորին անգրագործան իրենք իրենց վրայ: Չեն խոտտովանիր ի հարկէ, բայց իրենց գրելու, խորհելու գերմարդկային՝ այլ անգոր ճիգերէն, կարելի է գուշակել այն ամօթահար բարեշրջուր որով կուզեն իրենց ուսին մտաւորականութիւնը հաշտեցնել եւրոպական մտքի աստք պանձութեան հետ, եթէ վարապար չեն միս ու ոսկոր եղած սովորութիւնները ու անանկութիւնները յեղաշրջել: Յաճախ կը տեսնենք նոյնիսկ որ շատերը հակառակ արտաքին սքոզ ձեւերուն, կը մտան «Վոստորի գեղածածաղ ափերուն» ծագրելի ու միջկատակ երգիչները:

զաթ/ւրուած թղթակցութիւններ հրատարակելով կամ այդ կարգի թղթակիցներուն երես տալով: Բայց ատիկա մեր չի հետաքրքրեր, և մեր անհաստատրիմ լրատունները թող չի փորձեն իրենց արգարացում մը գտնել այդ կարգի իրողութեանց մէջ:

ՆՈՐ ՀԱՆԳԵՍ ՍԸ «ԺՈՂՈՎՈՐԻՒՆԻ, ՀԱՄԱՐ»

Մէկ օր հայ երիտասարդ մը Բարիք բրոֆէսէօրի մը կը ներկայանայ:

— Դուք ալ journaliste էք կը հարցընէ բրոֆէսէօրը անմեղ հեգնութեան մը գրագի բարի ծիծաղով մը որովհետեւ հայերը առհասարակ յournaliste ըլլալու սէր ունին:

Նոյն զարմացական հարցափոխը եւ գիտողութիւնները եղած են նաեւ հայ մտերմական շրջանակներու մէջ, երբեմն հրատարակող ալ, մեր լրագիր հրատարակելու մանիին դէմ ինչ որ օտարներուն աչքէն ալ չէ վրկապած:

Վերջի աննշան տարիներուն արտասահմանի մէջ լոյս տեսան հետզհետէ անթիւ լրագիրներ, ամէն մէկ աչք բանալ գոցելուս՝ բերուականի պէս թերթ մը կը բանի: Իրաւ է այդ բոլոր թերթերը, զորս Աստղիկ գիտութեան ինձորի մը պէս կը նետէ մեր մէջ, շատ չեն սիրա եւ անմասնող կեանք մը չեն վաւեր: Բայց պատճառ մը չէ որ որ ուրիշ նոր նոր թերթեր աշխարհք չի գան:

Մինակ Բարիքի մէջ 7-8 հայ օտկան կայ եւ զեռ երկուքի մէջ Եզդեթեր կան զորս ժամանակը մտադիր է քստնէն զուրս բերել այլուստուս հայ ժողովուրդի ստորոք ու զիստիսն ուղղորդել տալու համար: Իրաւ Բարիքը կրնայ պարծենալ լոյս քաղաք կոչուելով:

Եթէ օրերիսներ ունի լրագրական այդ հերարձակ բազմամտութիւնը մեր մտքի սահմանափակ հորիզոնին մէջ, անշուշտ անարտունջներ, անտարբեր ալ կան, իրերուն վրայ այլ տեսակէտով նայելով:

Լրագրատպութիւնը—ոչ ընթերցասիրութիւնը—մեր մէջ բնածին կերելի: Պոչտայիններուն յատուկ չէ, ինչպէս կը կարծեն շատեր, ուստի հայերն եւս, եթէ դիւրութիւններ ունենային նոյնքան սիրաւոր ըլլային զուրկ տալէն ինձեղիգիճի խմբագրութեան տակ մէյմէկ թերթ տեսնել: Պոչտայիններուն մէջ—քանի որ հիմա անոնք են օրուան հերթները—լրագիր հրատարակելը չի բաժնուցնուցնող եւ նախընտրելի յոյսերով, սկսնակը կապիտալի ճամբան կը բռնէ, միշտ՝ երբ փարթամ եւ ոսկեջրած պարագութիւններ կամ անմտութիւններ կը հրաշակեցնէ:

ԱԶԳ

Քաղաքիս Ազգ. Երկսեռ վարժարաններու ամսագրի հարցաքննութիւնները պիտի սկսին Յունիս 8ին եւ պիտի տեսնեն մինչեւ Յունիս 22: արեւ. ֆինուսթիւնները կակսին առտուն ժամը 9ին եւ կը տեսնեն մինչեւ 11: Իսկ կէսօրէն ետքը 2 1/2—4 1/2:

Կը խնդրուի յարգոյ հասասակութենէ որ բարեհաճին ներկայ գտնուիլ երկսեռ ուսանող մանկտին խրատուսելու համար:

Ուսուցչական խմբին կողմէն Ատենադպիր Ատենապետ Մ. Յովհաննիսեան Ս. Ապագանեան Վառնա, 1 Յունիս

**ԱՆՀԱՆԱՏԱՐԻՄ
ԼՐԱՏՈՒՆԵՐԸ**

Ամենէն սովորական անաղնուութիւններէն մէկն ալ որ մեր մէջ ընդհանրացած է գրեթէ, խարդախ, անհաւատարիմ լրատուութիւնն է: Թերթի մը թղթակից կամ տեղեկատու ըլլալու նրբին գերը սահմանող կարգ մը մարդիկ իրենց անհատական հակառակութիւնները սխալը կռիւները, սանձարձակ կուզեն պարզել նոյն սինակներուն մէջ առանց խղճահարութեան, առանց մտածելու թէ՛ ատով ամբողջ հասարակութիւն մը կը խաբեն, թերթի մը վարկը կը ստորնացնեն:

Ասիկա անբարոյականութիւն

Տուժեց նոր սերունդը այդ մեղկ թուրքերու եւ ուշամիաց գրական մթնոլորտին մէջ, գուցէ անգիտակից մնար հիմէ Պօլսէն դուրս չելլէր, բայց անողոք բախտը զայն դրաւ անաչառ իրականութեան գէմ զիմաց:

Շատերէն մէկ պատանի, որ Պօլսու հիացող մըն էր օրուան թեթեւօլիկ ու օդային գրականութեան, զժրախտութիւնը բերած Եւրոպա ձգած էր. «որքան խաբուեր ենք մենք Պօլսոյ մէջ», կըսէր գլուխը կախ, արհամարելով գերութիւնը եւ վազելով ստուերի ետեւէ:

Եթէ օրին մէկը, Պօլսոյ վերջի քառորդի գրականութեան պատմութիւնը գրել հարկ ըլլայ, — գէն ձգելով այն քանի մը կտորները, որոնք դասական կրնան մնալ—պիտի տեսնուի որ իմաստակութեան, սնափայլութեան ճիգ մը եղած է օրուան ճաշակին զոհացում տալու ճամար. կեղծ գրականութիւն մը եղած է՝ փառասէր բանագրուանքներով: Անուրանալի է որ հասարակական եւ քաղաքական պայմանները անգործնէր ներգործութիւն ունեցած են: Բայց նոյն իսկ այդ աննպաստ պայմաններուն մէջ կարելի էր սողոյ՞ եւ քիչ շատ ապրող գրականութեան մը տարբերը սերմանել՝ ինչ որ չիկայ, որովհետեւ ամէն մարդ ծաղկաւեհ ոճի թոքախտէն բռնուած էր: Գուցէ կան մարդիկ որոնք առանց կարմրելու չեն կրնար կարգալ իրենց երբեմնի սրտաշարժ ոչնչութիւնները:

Անցողակի ըսենք որ Պօլսոյ գրականութեան մէկ մասը, — էն յաւակնատը—Եւրոպայ փոխադրուած է այժմ. երբ մարդ կը կարգայ զանոնք կըզայ թէ... Պօլսէն կուգան այդ թերթերը:

Թերթերու աճունութիւնը պատուհաս մը կը սեպեն շատեր. բայց կայնելով ըստ մը գիտական հողին վրայ եւ ընդունելով «գոյութեան կոտի» թէօրին եւ «բնական ընտրողութեան» սկզբունքը, աւելի ստուն եւ անվրդով կերպով նայինք այդ երեւոյթի վրայ: Անոնք որոնք ըն-

դունակ են ապրիլու եւ ժողովրդին ներկայ պահանջներուն պահանջում տալու, ողջ կը մնան, ապա թէ ոչ կը մեռնին: Աւրեմ նախապէս կը ջոկեմ ինքզինքս այդ դասակարգէն որքան ալ արդարացի ըլլայ—յարգելով ուրիշներուն ազատ նախաձեռնութիւնը—որ անխնայ կը դատապարտէ լրագրական ամէն ուր հրատարակութիւն, առարկելով որ ժողովուրդը իր բեռնաստղը կը կորսնցնէ եւ պառակտումի դուռ կը բանայ արդէն մեր փափուկ կացութեան մէջ:

(Շարունակելի)

ՄԱԿԵՂՈՒՄՅԻ ԿԱՆԱՆՑ ԿՈՉԸ

Բարիզի մէջ գումարուած Խաղաղութեան Նիդակակցութեան ժողովին, յանուն պուլկար իգական սեռին, կանանց ընկերութիւնները եւ Մակեղոնական «Էքսպոզիցիոն Սիմիթիէֆայ» կանացի ընկերութիւնը յիշատակագիր մը ներկայացուցին, ուր կը յայտնեն թէ հայկական զարհուրելի տառապանքները ի մօտոյ կը սպառնան նաեւ Մակեղոնիան արեւմտեան հեղեղներով ուղղելու, կը պարզեն Արեւելի այդ նահանգներուն ժողովրդին անտանելի դրութիւնը, կառավարութեան ծրագրած քրիստոնեաներու սխտեմաթիքական բնաջնջումը, իբր միակ ընդունելի լծումը, թուրքին համար, մակեղոնական խնդրին:

«Ինչ որ այժմ Մակեղոնիոյ մէջ տեղի կունենայ, կը գրեն իրենց յիշատակագրին մէջ, լոկ սկիզբն է Սուլթանի ծրագրերներուն գործադրութեան: Մարդ կը վար-

հուրի խորհելով անկէ ետքը գալիքներուն վրայ:

«Մենք, պուլկար կիներս, որոնցմէ շատեր պուլկարական վայրագութեանց ականատես եղած են եւ թուրքին եսթազանին տակ իրենց շունջը փշած սիրելիներու մահուան սուգը վրանին կը կրեն, վշտագին անձկութեամբ մը կը համակուինք աչքի առջեւ պատկերացնելով այնքան գեղեցիկ ու այնքան տարաբաղ Մակեղոնիոյ մօտաւոր ապագան: Մենք կը ճանչնանք թրքական վայրագութիւնը, կը յիշենք այն սարսափները զորս կլաստթոն 1876ին յայտնած էր վայրոյթէն սարսուցող Եւրոպայի: Մենք կը լսենք նաեւ մակեղոնացի փախտականներու աղկտուր ուղբ ու կոծը, որոնք մեր երկրի մէջ վշտի ու զրկանքի գոյութիւն մը կը քաշկուտեն...»

«Աւ մենք խորհեցանք թէ այս դժբաղդ ժողովուրդը որ մարդկային վատարագոյն տառապանքները ճանչցած է եւ որ քաղաքակիրթ աշխարհի գթութեան կոչումը ընելու հնարաստութիւնն իսկ չունի, բարոյական նեցուկ մը պիտի գտնէ Խաղաղութեան Նիդակակցութեան մէջ, որ կը ներկայացնէ ամենէն ազնիւ եւ ամենէն բեղուն ճիշդ կատարուած արդի սերունդներու ձեռքով՝ դէպի արդար ու խաղաղ մարդկութեան մը ստեղծումը:

«Այս յիշատակագիրը արտայայտութիւնն է այն տրտունջներուն զորս մակեղոնացի կիները, իրենք պիտի ներկայացնէին եթէ թուրք ընտրէր զայն քաղաքակիրթ մարդկութեան շանջատէր:

Ոչ մէկ քաղաքական ձգտումէ ներշնչուած ասիկա, այլ մեկ կը զուտ մարդասիրական էր: Յետոյ ստորագրողները կրնան խնդրեն Նիդակակցութեան, որ զպէս զի իրեն հզօր ազդեցութեամբ գործող յօգուտ Մակեղոնիոյ նահատակ քրիստոնեանութեան, եւ իրեն իբրեւ յենակէտ կը ցուցնեն Պերլինի դաշնագրի ռուս թուրքիա պարտաւորութիւններ կը ստանձնէ իր երկրին քրիստոնեաներուն հանդէպ, եւ տրոպայի տէրութեանց երաշխայնութեամբ: Ուստի կառաջարկեն Նիդակակցութեան անդամներու հետեւեալ բանաձեւին քուէարձակումը:

«Խաղաղութեան Նիդակակցութեան ղեկավար կիներու ներկայացուցած յիշատակագրին պատճառով Մակեղոնիոյ ընկճուած մարդկութեան վերականգնումը, կը զճայ որ թուրքական վատարագութիւնը հարկադրութեամբ մակեղոնացիներուն ապահովագրան հրաժեշտ ազատութիւնները զորս Պերլինի դաշնագրին 23րդ յօդուածին մէջ ներգծուած էր: Եւ կը յուսայ որ հասարակական կարծիքը վերջապէս մեծ պիտի ստեղծուի որ կը պարտադրէ մակեղոնական խնդրին արգոյ յուժում մը տայ, որով Արեւելին պիտի խաղաղի արդարութեամբ ազատութեան հոլման տակ»:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի. ՎԱԶՈՎ

ՈՉ ԿՐԹՂՃԱՆ, ՈՉ ԿՐ ՍԻՒԵՆ

II

(Շար. Ասիտոյ քիւն)

— Երէկ գիշեր հասած է, յարկեց Մաքէտոնքին, Թուրքիայէն, շիտակ իր հօրը խանութէն, թէ եւ մեղի պէս Պալքանի ձորերէն չի գար, բայց քաջ է: Ան արդէն մեր եւ ամէնուս բարեկամն է... բանաստեղծ հո, սատանան տանի, չէի գիտեր, հապասա առաւօտ գինքը պլօկեցի... աւելցուց ծամծմելով, Բայց մեղք է, զայն չը պիտի ձգենք:

Վատիկով ըսաւ:
— Աւրեմ, պարոն Պրըչքով, Սթանքայի գերը կընդունի՞ք: Հոս ատ դերը կատարելու կին չը գրտնուիր...
— Հաճութեամբ, կընդունիմ, թէ եւ աղջիկ չեմ պատասխանեց Պրըչքով:
— Ոչինչ, Գեզ կը դարդարենք ու

կը կերպարանափոխենք, այնպէս որ մէկն ալ չը ճանչնար: Քիթի տակի սեւ մազերուն քիչ մը անդոյր կը քսենք եւ ամէն բան կատարելով կըլլայ:

— Առանց ատոր ալ կըլլայ, ըսաւ Մաքէտոնքին, ի՞նչ պիտի ունի որ: Դեռ աղուամազ են: Կը յիշես անցեալ տարի, կիցան Բայնա իշխանուհի եղաւ իր խոշոր պիտերովը, այգիներու պահապանի պէս, բայց դարձեալ Բայնաի տեղ անցաւ: Աս գործերը թատրոնի մէջ չեն փնտրուել:

Պրըչքով, որ ինքնիրեն կը խորհէր, խնդաց:
— Ինչու կը խնդաք:
— Գիտէք, ըսաւ իր քամակը քերելով, կը մտածէի այս ներկայացումի համար, ճշմարիտը, վեհ նպատակ է:

— Ուրիշ չէ, հաւատա՛, ըսաւ Վլատիքով:
Եթէ մինչեւ վերջը ամէն բան յաջողի, ըսաւ Պրըչքով, եւ ներկայացումէն գոյացած գումարը իր նպատակին հասնի, պատմութիւնը շատ իրաւացի նկատած պիտի ըլլայ օր մը, թէ կորուսեալ Սթանքան, Սուլթան Ազիզը սպաննած է: Չէ՞ մի այնպէս:

— Ուրիշ Գեզ գիտես, Կարելի է

պատմութիւնը իսկ ատ գրէ... Ան մեղի ատշափ զարմանալի դէպքեր կը պատմէ, որ չի հաւատարու բան չը կայ: Մեծ գործերը, փոքր պատմաներէ յառաջ կուգան... սա նկուզն ալ կրնայ անգործ կայսրութիւն մը դողացնել, բայց իրօք, ես կը մտածեմ, ի՞նչ որ ալ ըլլայ:

Սթանքան ուսուցիչին մօտեցաւ:
— Իսկ ինձի մոռցար, ըսաւ ան, փափաք յայտնելով մեծ գործին մասնակցելու:

— Դո՛ւ, Դո՛ւ ալ կուգե՛ս: Ան ստան պիւֆէն կեցիր... միայն թէ, քիչ մըն ալ հագուստ պէտք է... այս իւրոտ մօլտօվանի մորթով չըլլար... եւ այտիք վրայ թուրի այս երկու խոր սպիները նեարդային տիկիներուն մարելիք պիտի պատճառեն...
Ոչ, իմ խեղճ Սթանքան, կը փափաքէի քեզ գրօշակով Պալքանը առնել, հոն է քու բեմը...
Դեռ նոյն գիշերը բոլորն ալ դիւրերը բաժնեցին եւ շարաթէ մը սկսան գիշերները փորձեր ընել: Միւս շաբաթ խուճրը պատրաստուած էր եւ յայտարարութիւնները փակցուցած էին փողոցները:
Իսկ Սուլթան Ապտիլ Ազիզը բան մը չէր գիտեր ատոր վրայ:

IV

Ներկայացման գիշերը շուտով կաւ: Սալօնը, կամ աւելի ճիշդ՝ մասնաւոր տան մը լայն գաւթի շուրջ, որ աժան գնով վարձուած էր նոյն կայացում տալու համար, լուսավորուած էր, այսինքն պատերուն վրայ քսան մանր լապտերներ կախուած վառած էին: Բեմի առաջը, օրքէսթրային տեղը նշանակուած էր ուսումնասիր ջութակահար—գնչուկներ կազմուած, իբրեւ զարդ հինգ ըստ պայ կը կենային, երկուքը կոտորակիով—հաւանօրէն զպրօցէն բնուած: Գաւթիին գրան վրայ չոր թղթափակ լապտերներ կախուած էին որոնք միեւնոյն ժամանակ լոյս կը տային թէ տոմսակ ծախողին եւ ջութակահարին, ուր աղետաբար կեցող էր Սթանքան: Սալօնի ներքը գտնուող դարանք չունէր, քանի մը երկ դեր շարքով նստարաններ մէջտեղ զորքուած էին, ետեւին թիւեր փայտեթիւններ, որուն վրայ հասարակ շոր թիւեր պէտք էր բազմեր: Սալօն մէջտեղէն անցուղարձի համար նոյն անցք մը ձգած էին, բեմի վրայ գոյրը, խոշոր ու թափանցիկ կապտամար կտաւէ շինած, շատ պարզ մ

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ

Են ախկին Հնչակեան կուսակցու-
 լ կան օւկանին վերջին թիւին
 ւ, որ Պուրկազ բնակող կարգ մը
 Եցուուաւոր անձերու գէմ ան-
 Մալճ վրայարտութիւններ ար-
 նէնտագրուած էին: Մանաւորա-
 նակեալ ալ իմ և իմ գերգաստանիս
 գիրքին սա ամենազոտոտ կտորը
 թիւտկացուած էր, «Մակար Յով-
 րկրիննէսեան (Ձիարէթ գիւղից)»
 Կ, Ստանիքով, ազգականով մատ-
 սչիւններ են, Մշոյ դաշտին մէջ
 արկինչե ցարգ ոչ մի մատնութիւն
 ներու կատարուել առանց որ այդ
 Էտարճ ընտանիքի անդամները գիտ-
 ծ ու թելագրած չի լինէին:
 Կցուէնքորի գաշայնից խոյս տա-
 նել՝ այժմ իր պայքենական ար-
 նպատը Պուրկազի մէջն է շա-
 ւալովնակում»:

Կարծիք ինձի գէմ գրուած ամ
 մոլորատանութիւնը տարբեր նիւթի
 մտով մասին ըլլար, երբեք կարե-
 գրութիւն չի պիտի ստյի: Բայց
 հոկապիտի ամենացած զրպարտու-
 ններեան մը հանդէպ անկարելի ըլ-
 23 լով լուել, հրապարակաւ կու-
 ծ ելամ յիշեալ կուսակցութեան «օւ-
 ականդէն բացատրութիւն պահան-
 ակել»:

Արդ՝ կը հարցնեմ, Եթէ իրաւ
 որ ես ու իմ ընտանիքս 90ա-
 նան թուականներէն սկսեալ ա-
 թիւն տեսակ վատութեանց մէջ
 նկատ ունեցած ենք, ինչպատ
 ժուրքիոյ հայ աղքատ գաւառներ-
 ու:

1. Մշոյ մէջ յեղափոխական
 ազմակերպութիւն մը կար իր
 օտ 5000 հեանուղներով՝ որոնք
 ին այդ կազմակերպութեան զե-

կազմաները, երբ այն ատեն ո՛րեւ
 կուսակցութիւն մուտ չէր գտած
 հոն:

2. 1890 թուականի սկիզբները
 կողկասի պիւռօն լսելով թէ Մշոյ
 մէջ այսպիսի յեղափոխական
 կազմակերպութիւն մը կայ, ա-
 ռաջ Միխայիլ ու յետոյ Բարսամ-
 եան Արշակ անուն անձերը զըր-
 կեց, փափաք յայտնելով իրենց
 հետ միանալու: Այդ միջոցին
 ատենք որոնց հետ իրենց բա-
 նակցութիւնները շարունակե-
 ցին:

3. Երբ Մշոյ քոմիթէն բանակ-
 ցութեանց վերջ մը տալու հա-
 լու համար, իր մէջէն երեք
 պատգամաւորներ որոշեց զրկել
 կողկաս, նոյն միջոցին Պ. Միհ-
 րան Տամատեան Հնչակեան կու-
 սակցութեան Հոյմէ ներկայա-
 ցուցիչ եկաւ, և քոմիթէն անոր
 վրայ վստահութիւն ունենալուն՝
 յետաձգեց պատգամաւորութիւ-
 նը: Որոնք էին այդ պատգա-
 մաւորները: Պ. Միհրան Տամատ-
 եանի խղճին կը թողում լուսա-
 բանի:

4. Եթէ վատօրէն ազգութեանս
 կը գաւառանէի, ինչո՞ւ ուրեմն
 կառավարութիւնը իր հաւատա-
 տարիմը 15 տարուան բերդորդե-
 լութեան դատապարտելով Աքեա
 աքորեց:

5. Եթէ Հնչակեան կուսակցու-
 թիւնը գաւառան ըլլալս գիտէր
 90ական թուականներէն, երբ
 95ին ազատուելով Պոլիս ելայ ու
 Պուրկարիա անցայ, ինչո՞ւ ի-
 րեն ժողովներու ու մասնաճիւ-
 ղերուն մէջ ընդգրկելով՝ միջոց-
 ներ ձեռք առաւ զիս Մուշ մայրնե-
 լու իրբու գործիչ: Չէ՞ որ մին-

չեւ կարսի սահմանն ալ գացի
 ուսումնասիրելու: Եթէ իրօք վատ
 էի, ինչո՞ւ այդ ծանր ու պա-
 տասխանառու գործը կը յանձ-
 նէին, ու փոխանակ «յեղա-
 փոխական գաշայն» ցոյց տալու,
 ինչո՞ւ յարգալիբ ընդունելու
 թիւն կընէին:

6. Եթէ իրօք ես ու ընտանիքս
 գաւառաններ էինք, Արաբօ,
 Լեւոն, Միսոյ և այլ, որոնք կա-
 ռավարութեան խօսիւ կը փըն-
 տրուէին, ինչպէս կը համարձա-
 կէին ամէն ժամանակ իմ տունս
 յաճախել: Չօք Մարգարանի հե-
 րոս Պ. Շահինի կը ձգեմ հրապա-
 րակաւ յայտարարելու իմ ու իմ
 ընտանիքիս մասին իր գիտցած-
 ները:

Այսօր մաս մը աղտոտներու
 կողմէ յեղափոխական օւկանի մը
 ձեռքով կանուանարկուիմ, անոնց
 խաչագորութիւնները ձաղկած
 ըլլալու համար: Չարմանալի է
 որ «Հնչակի կեդրոնը այդ ամէնը
 գիտնալով հանդերձ ձայնակից
 կը գտնուի այդ ինկածներուն ու
 չուզեր իր կողմէն Մուշ զրկուած
 գործիչներուն ժամանակին տուած
 տեղեկագիրները գոնէ անգամ
 մը աչքէ անցունել, [խնդրին ի-
 րազէկ ըլլալ, ու յետոյ սյդ տե-
 սակ աղտոտ գրութիւն մը հրա-
 պարակ հանել:

7. Պուրկազի մէջ ե՞րբ կամ
 ո՞ր ժամանակ թուրք հիւպատո-
 սին գացեր եմ, և կամ տեղա-
 կան կառավարչապետին միջո-
 ցաւ կարգ մը անձանց հեռացում
 պահանջեր եմ: Ես պատրաստ եմ
 և կը պահանջեմ որ Հնչակեան
 կեդրոնն ալ իր կողմէն երկու
 մարդ ցուց տայ, որպէս զի խրն-

գիրը լուսարանները:

Եթէ սոյն հարցմանցս չի պա-
 տասխանուի, պիտի հարկադ-
 րուիմ տեղական թերթերու մի-
 ջոցաւ մանրամասնօրէն այդ մար-
 դոց ամբողջ անցիւղը պարզել,
 վճիռը հայ ժողովրդին ձգելով:
 Աժօ՞թ է. ինքզինքը «կու-
 սակցական օսկան» անուանող
 թերթի մը այդ ատիճան յայտնի
 լրբութիւն չի վայելէր: Որքա՞ն
 վարերը պիտի գլտորի, երբ չի
 կրնայ իր ըսածները հաստատել,
 ու ժողովուրդը իրաւամբ չպիտի
 թքնէ իր երեսին:

Մէկ մէկ օրինակ ալ իրաւունք,
 Հայելի, Հայրենիք, Արշալոյս և
 Հնչակ թերթերուն ուղարկած եմ
 ի հրատարակութիւն:

ՄԱԿԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ,
 Վառնա, 3 Յունիս

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Տ Ո Ւ Փ

Վ. Մ. ձ. Բօյթիւնկէն. — Ձեր
 յիշատակած գրութիւնը թերեւս
 մեզի կրնայ օգտակար ըլլալ:
 Եթէ կարելի է ամբողջութեամբ
 զրկեցէք և յայտնեցէք միանգա-
 մայն հեղինակին իսկական անու-
 նը:

— Կարիճ, Փրայպուրկ. — Կը
 սպասենք ձեր գրութեան. ցարգ
 հրատարակուած թրքերէն յա-
 ւելուածները կստանաք շուտով:

— Գ. Տօնիկեան, Սօֆիա. —
 Առ այժմ դադարեցուցած ենք
 տածկերէն յաւելուածը հրատա-
 րակել, երբ վերսկսինք կրկին
 կուղարկենք: Ղրկածնիդ սաա-
 ցանք:

— Տ. Տ. Մ. Երանոսեան և Մ.
 Մուրատեան. — Տեղի անձկու-
 թեան պատճառաւ ձեր գրու-
 թիւնը շաղաթ օրուան թիւին
 յետաձգած ենք:

բնայով մը կը բարձրանար, երկու
 ուսն փարի ծայրերէն կապուած, ու
 բերանին անցուցած, վարագոյրը կը
 անային, շնորհիւ իր թափանցկու-
 թեանը երկու տեսարան կը ներկա-
 ցանէր: Վարագոյրը բացուելու
 անդիստես ժողովուրդը տեսարան-
 ներուն ինչպէս խաղալը կը անսնար,
 իսկ երբ որ գոցուէր, և բիշ ողբեր-
 գութիւն մը կը տեսուէր ձրադ-
 ներու ասնելը ու բերելը, կախար-
 դական ստուերներ, որոնք կառելի
 վրայ նկարուած կերեւային, ձեռքե-
 րու ձեւեր, որոնք վեր վար շարժու-
 ներ կընէին, կարծես թէ ծածուկ
 հսկաներուն կը վերաբերէին. եւ ու-
 թիշ անթիւ ցնորատիպ նկարներ ու
 տեսքեր:

Անցնինք վարագոյրին ետեւը,
 Բեմի երկու կողմէն նեղ անձքեր
 ձգած էին, ուր դերասանները իրեց
 հագուստները կը փոխէին, ատ պա-
 տասխան էր: Հոն խոսուած ու խա-
 նուած կը կենային բոլոր արգուզար-
 դերը, աթոռներ, նստարաններ,
 զրկանանց զագաթներ, որոնք լեռ պիտի
 ներկայացնէին մեծ կուժ մը, խո-
 սակը շոր հաց մը և սոխ, այսինքն ձե-
 ւալով րունիի մը ճաշը, եւ ամբողջ զինա-
 րան մը, հրացաններ, ատրճանակ-
 ներ, բէզովներ, սուրբ ու դա-
 նակներ, որոնք կախի պիտի ծա-

ռայէին: Այս մտաբեր գէնքերու
 հաւաքածոն միեւնոյն դերասաննե-
 րուն կը պատկանէր, որոնք կուե-
 լու ու թշնամույն գէմ պարպելու
 փափաքով կը տոնորուէին: Պէտք է
 գիտել, որ Մաքեասոսքին իր ալպա-
 նական հրացանը շատ ուժով լեցու-
 ցած էր (միայն վառող ու քուրջ) ու-
 ժով պայթելու համար: Արդէն ինքը
 հայրուկային համազգեստը հագած,
 մէջքին նշանաւոր թուր մը կսպած
 էր, որով թուրք մը ու հանրմ մը
 երկու մասի կարասած էր (ինչպէս
 որ աւանդութիւնը կըսէր), գլխուն
 առիւծի նշանով գլխարկ մը, կանակը
 ալպանական կարմիր միւթան (բաճ-
 կոն), մէջքը չորս բալասքա, երկու
 դանակ և երկու ատրճանակ, չորի
 ձեռնակ վարսիկ արեխներ, որուն-
 քին կախուած քաւկ մը ու կրակի
 քարը, բոլորն ալ հինցած ու մաշ-
 ուած՝ յելուզակին զարդարանքը
 կամրոջվացնէին:

Հաճին, որ թաթարի գերը պիտի
 կատարէր, չեմ գիտեր, ուրկէ հին
 շուպրոն (*) մը գտած էր, ինչ որ
 անցեալ դարուն ուսումնասցի չօքոյ-

ները կը կրէին ձերմակ կտուով պա-
 տած, իր ճակտին անցուցած էր,
 ինչպէս մուր քսուած, ինչպէս ե-
 րեսի մնացած մասն ալ, եւ ահա-
 գին սեւ պեխեր փակցուցած էր:
 Այս բոլոր պաճուածները, պատմա-
 կան խրատելիակի մը (страшилице)
 տեսքը կը յիշեցնէին: Մրավքան,
 պատու մը եղած էր եւ կանակը
 զգեստներու տակէն բարձ մը դրած
 էր, իր գերին աւելի եղբերակաւ
 գոյն տալու: Հարկ չի կայ ըսել, որ
 վառաքով ալ երկար ձերմակ մորուք
 մը ձգած էր, այժի մազերը, որ եր-
 կու լարով ետեւէն գլխուն կապուած
 էին: Պրէշքով Սթանքան էր, երեսը
 կարմիր ու ձերմակ սնգոյրով ներ-
 կուած: Մնացած գերակատարները,
 տեսակ տեսակ քուրջերով հագուած
 էին, որովհետեւ այնպէս կը կար-
 ձէին որ, որչափ որ աւելի տգեղ, ու
 պատառու ըլլան թատերական գէմ-
 քերը ատչափ աւելի հետաքրքրու-
 թիւն կը չարժեն, ատոր համար հոգ
 աւարած էին հնակարկաններէն վար-
 ձել: Ոչ միայն սա, նաեւ զօրուոր
 խնայողական նկատուիներ կը փըն-
 տրուէին. հագուստներու յար-
 մարութիւնը, թատրոնի սալոնի
 վարձը ու բեմի սարքը, ինչպէս որ
 ընթերցողը գիտէ, իր սպարդական
 պարզութեամբ յայտնի էր: Միեւ-

նոյն նկատուիներով, ընտրուած էր
 նաեւ ողբերգութիւնը: Եւ քանի որ
 խաղին մէջ էջ մը պիտի գտար, ատ
 պարտականութեան գործադրութիւնը
 հաճին յանձնարարեցին, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

Թատրոնի սալոնը հեղհեղէ կը
 լեցուէր, Բոլոր հարուստ պուրկար
 վաճառականները կը փութային ի-
 րենց աթոռները գրաւել, երկու քր
 առաջ կանխիկ վճարելով: Ամուրի-
 ները առանձին կուզային, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

Թատրոնի սալոնը հեղհեղէ կը
 լեցուէր, Բոլոր հարուստ պուրկար
 վաճառականները կը փութային ի-
 րենց աթոռները գրաւել, երկու քր
 առաջ կանխիկ վճարելով: Ամուրի-
 ները առանձին կուզային, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

Թատրոնի սալոնը հեղհեղէ կը
 լեցուէր, Բոլոր հարուստ պուրկար
 վաճառականները կը փութային ի-
 րենց աթոռները գրաւել, երկու քր
 առաջ կանխիկ վճարելով: Ամուրի-
 ները առանձին կուզային, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

Թատրոնի սալոնը հեղհեղէ կը
 լեցուէր, Բոլոր հարուստ պուրկար
 վաճառականները կը փութային ի-
 րենց աթոռները գրաւել, երկու քր
 առաջ կանխիկ վճարելով: Ամուրի-
 ները առանձին կուզային, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

Թատրոնի սալոնը հեղհեղէ կը
 լեցուէր, Բոլոր հարուստ պուրկար
 վաճառականները կը փութային ի-
 րենց աթոռները գրաւել, երկու քր
 առաջ կանխիկ վճարելով: Ամուրի-
 ները առանձին կուզային, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

Թատրոնի սալոնը հեղհեղէ կը
 լեցուէր, Բոլոր հարուստ պուրկար
 վաճառականները կը փութային ի-
 րենց աթոռները գրաւել, երկու քր
 առաջ կանխիկ վճարելով: Ամուրի-
 ները առանձին կուզային, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

(*) Մորթէ գլխարկ մը որ սկանչը
 գոցելով մինչեւ վիզը կը շնար:

Թատրոնի սալոնը հեղհեղէ կը
 լեցուէր, Բոլոր հարուստ պուրկար
 վաճառականները կը փութային ի-
 րենց աթոռները գրաւել, երկու քր
 առաջ կանխիկ վճարելով: Ամուրի-
 ները առանձին կուզային, որ փոր-
 ձուած ու մշակուած ձայն ունէր:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

«Հայրենիք կիմացնէ թէ Խար- բերդի Վարդադուր գիւղին հայոց եկեղեցւոյն պատը ծակուելով կարգ մը եկեղեցական անօթներ գողցուած են թուրք ոստիկան- րերու կողմէ :

— Եգիպտոս հրատարակուող «Փիւնիկ» թերթը, որ ժամանա- կէ մը ի վեր դադարած էր, այս անգամ կրկին սկսեր է հրատա- րակուիլ Աղեքսանդրիոյ մէջ :

— Թիֆլիզի հայոց նախկին հրատարակչական ընկերութեան անունով լոյս տեսան շորս նոր գրքեր, որոնք գրաքննութեան կողմէ թոյլատրուած էին ընկե- րութեան փակումը կարգադրու- ելէ առաջ : Այդ գրքերն են. Կէօթէ, կենսագրութիւն Ս. Թա- ռայեանցի, Տէրսիմ, ճանապարհ- հորդութիւն և տեղեկութիւն, Անդրանիկի, Ժողովրդական ան- գիր բանաստեղծութիւններ, Տ. Վարդանեանի և գործնական խո- հարարական դասագիրք Տիկին Վ. Բոտինեանցի :

— Կարսէն 60 բուպլի զրկեր են «Մշակ» թժշկագետ Վ. Արծ- րունիի ժողովրդական բժշկական տետրակները հրատարակելու հա- մար :

Նոյն քաղաքին մէջ երիտա- տարդներու ընկերակցութիւն մը կազմուեր է, նպատակ ունենալ կուռիլ արքեպիսկոպոսիան, անա- ռակութեան և ուրիշ հասարակաց վտանգաւոր ակտներու դէմ :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Թէրսնանէի գործաւորները, որոնք մեծ մասամբ լազերէ կը բաղկանան, ութը օրուան մէջ երկու անգամ ընդվզեր են իրենց մէքերուն դէմ : Աւթը տարի ծա- ռայելէ ետքը իրենց ազատա- գրութիւնը և յետամնաց ամսա- կանները խնդրեր են : Հասան փաշա, ծովային նախարարը, որ իր սիրով հետ կը բաժնէ կողո- պուտին արգիւնքը, կուզէր ձրի- արար պահել ծովային զինուո- թեան համար բերուած գերի- ները : Այս վերջինները սակայն դուռները խորտակած և սպառ- նացած են դէպի երլարդ ազմկա- լից ցոյց մը ընել :

Իսկոյն զօրքեր և շէրքէյ Մէհ- մէտ փաշան կը զրկուին որոնք կը յաջողին հանդարտեցնել : Բայց որովհետեւ Համիտի խոստումները լոկ սուտեր էին, մայիս 14ին նոր խռովութիւն մը կը ծագի : Սուլթանը հրամայեր է վճարել յետնեալ ամսականները և ան- հնայանգ ծառաները իրենց հայ- րենիքը զրկել :

— Նապի պէյ, Բարիկի օսմ :

գետականտան խորհրդակներ, և առաջին, երկրորդ և երրորդ գրադիրները, զինուորական կցորդը, Վէլի Եէմսի պէյ Բա- րիկի ընդհ. հիւպատոսը, ազգա- րարեր են պալատան օր, եթէ յետնեալ թոշակները չի վճար- ուին նորին Վեհափառութեան ծառայութենէն պիտի հրաժա- րին և երիտասարդ թուրքերուն պիտի միանան : Մուէտտին պէյ, առաջին քարտուղարը, նոյն իսկ ընդհ. գործադուր մը կազմակեր- պելու ջանքեր ըրած է ամբողջ արտասահմանի օսմ. դեսպանա- տուններուն համաձայնութեամբ :

— Իսմայիլ Գեամիլ պէյ պե- տական խորհրդոյ նախկին ան- դամ և Թարապուլուզի կուսակալ, որ արտասահմանի մէջ Սուլթանին նախատալից հրատարակութիւն- ներ կընէր, ի բացակայութեան մահուան դատապարտուեր է : — Սուլթանը վերջապէս որո- շեր է Իւսքիւպ զրկել թուրք քոմիսէր մը, Համտի փաշա, քննութիւն մը կատարելու հա- մար Սերպիական սահմանազխին վրայ Ալպանացիներու կատարած յախշտակութեանց և կեղեքում- ներու մասին, որոնց համար սերպ կառավարութիւնը մինչեւ այսօր բազմաթիւ ապարդիւն բո- ղոքներ ըրած էր :

Ա Ն Գ Լ Ի Ա

Իրլանտական վերջին մարդա- համարը կը հաստատէ կրկին այն տխուր իրողութիւնը թէ կղզիին ժողովուրդը տարուէ տարի զգա- լապէս կը նուազի :

Table with 2 columns: Year, Population. 1841ին Իրլանտա ունէր 8,196,597. 1861ին " " 5,798,967. 1881ին " " 5,174,836. 1901ին " " 4,456,548.

— Էտուարտ է. իր ներկայու- թեան ընդունելու է հունգարացի մը, բրօք. Արմինիուս Վամպերի, որ Ռուսիոյ քաղաքականութեան և կեդր. Ասիոյ մէջ անոր յառաջ- խաղացութեան ամենէն յայտնի հակառակորդներէն է : Բրօքէ- սէօր Վամպերի հիանալիօրէն ուսումնասիրած է Հնդկաստանի սահմանները և վանոնք կը պաշտ- պանէ ուսական արշաւանքին դէմ իր բոլոր ուժով : Նէֆիլտի մէջ ուր հակառուսական շարժումը ամենէն աւելի սաստիկ է, Վամ- պերի բանախօսութիւն մը պիտի ընէ Ռուսիոյ դէպի կեդր. Ասիա յառաջ խաղացութեան վրայ :

Պ Ո Ւ Լ Կ Ա Ր Ի Ա

Սօֆիայի Մակ. կոմիտէին նա- խագահը Սթոյան Միխայիլովսկի բանախօսութեան մը մէջ յայտ- ներ է թէ մակեդոնացիք կը պահանջեն ինքնավար պետու- թիւն մը կազմել Պուլկաշ պե- տութենէն անջատ, և թէ այս

առթիւ իրենք կը յուսային Եւ- րոպայի պաշտպանութեան ի բաց առեալ Ռուսիայէն, և մանաւանդ Գերմանիոյ արեւելքի մէջ ունե- ցած ազդեցութեան աճումը կա- սեցնելու պէտք ունեցող աէրու- թեանց պաշտպանութեան, այ- սինքն Աւստրիոյ, Իտալիոյ, Անգ- լիոյ և Ֆրանսայի :

— Իվան Կէչօֆ պուլկար ազ- գային կուսակցութեան նախա- գահ ընտրուեր է փոխանակ Սթո- յիլովի և Թօսօրօֆի փոխ նախա- գահ : Երկուքն ալ նախկին նա- խարարներ էին Սթոյիլովի ատեն և Սօպրանիէի նախկին նախա- գահներ :

Չ Ի Ն Ա Ս Տ Ա Ն

Շանկայի մէջ գերմանական միայուն զօրախումբ մը պահելու առաջարկը մեծ գեղոհութիւն յարուցեր է այդ քաղաքին մէջ, որուն դիրքը կը ար- րապետէ Եունկ-Չէի հովիտին : «Սթանտարտ» չի կրնար հաւա- տալ թէ Անգլիա հաւանած ըլլայ Շանկայի մէջ միայուն գերմանա- կան զօրախումբի հաստատումին, և եթէ բաւականաչափ բացառ- րութիւններ տրուած չեն այս առթիւ կառավարութեան ուղ- ուած նոր հարցումներուն, կե- րեւայ թէ մեծ վէճ մը պիտի ծագի այդ խնդրին համար :

Եթէ գերմանացիք Շանկայ մնան, Անգլիացիք ալ պիտի յայտնեն չին իշխանութեանց թէ Փան-Թինկ-Յու քաղաքին կառավարութիւնը իրենց ձեռքը պիտի առնեն յունիս 21էն սկըս- եալ :

Թ Ր Ա Ն Ս Վ Ա Լ

Անգլիական թերթերը կը հա- ղորդեն թէ իմօտոյ խաղաղու- թիւն պիտի հաստատուի Թրանս- վալի մէջ : Հոլանտայի հիւպա- տոսը Բրէթօրիա եկեր է Պօէր- ներու հետ բանակցութեանց սկսելու համար :

— Տիւրպանի մէջ քանի մը հազար պօէր գերիներ աղերսա- գիր մը ստորագրած են պօէր պետերուն ուղղեալ, մասնաւորա- պէս Պօթաի, Տըվէթի, Եթմայի և Եալք-Պիւրկէրի և զանոնք կը հրաւիրեն դադարեցնել կռիւ մը որ իրենց ցեղին բնաջնջումը ա- ռաջ պիտի բերէ :

— Հոլանտայի թագուհւոյն Գերմանիա ճամբորդութեան առ- թիւ Ամերիկայի մէջ ծնած յոյ- սերը ի գերեւ ելած են : Պ. Պիւ- լօֆ յայտնէր է թէ Գերմանիա այն ատեն միայն իր ծառայու- թիւնը պատրաստ է մատուցա- նելու, երբ Անգլիա խնդրէ իր- մէ : Պիւլօֆ իրաւարարութեան առաջարկ մը շատ լուրջ չի գըտ- ներ պատերազմին վերջանալուն նկատմամբ :

— Յունիս 13ին Անգլիոյ Աժ- գաւորը անձամբ մէտալներ լսելու է այն զօրավարնե- սպաններուն, զինուորներուն արաւմտեան, որոնք պիտի կար պատերազմներուն մալեց- ցած էին : Լօրտ Բօպէրտս իր քաղաքային կառավարիչը ԿՍ նէն առաջ ընդունել են միջ- ներէն : Ժողովուրդը մեծ սի- մութիւն չի կազմեր եղբի- շատ խանդավառութիւն տուեր :

Կ Ր Է Տ Է

Կրէտէի մէջ վերջերս նուաճ ցանկութիւնները Յուն- տանի հետ միանալու նախ- կրկին շորս պետութեանց ստուեր են խորհելու այն ժը- ներուն վրայ որոնք անհրա- են այդ խնդրին վերջ մը համար : Ֆրանսա, Ռուսիա, Ար- լիա և Իտալիա սրոշեր են միջ- զի իրենց Հռոմի գետապաշտ- ժողով կազմեն խնդիրը անջ- նասիրելու համար :

Չորս պետութիւնները յար- ձայներ են երբեք չի նե- րենց երաշխաւորած Պա- նին իրաւունքներուն դալ- է հարուածի մը, որ կրկ- րեւելեան խնդիրը պիտի ծարձէ : Հակառակ կրէտ- խորհրդարանին որոշումն պետութիւնները կընդունել Տ Կրէտէի արդի վարչութիւն- սկ յարմարն է կղզիին հազ- տութիւնն ու բարգաւաճու- ապահովելու համար : որո-

— Կղզւոյն իսլամ երեսակ- ները բողոքագիր մը տուալա- իշխան Եօրկիոսի և հիւպոէ ներուն, Կրէտէի Միացմա- Հիւպատոսները մերժեր են ց- նոնք ընդունիլ :

ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ

Էջ մը հայ տառապանի գրեց Ա. de R... Ունենալ փափագողները գրին : Մարտիրոս Պիլեղիկեանց փոսթ ուշթանթ Ֆրանսէյ իշ- Եգիպտոս Աղէքսանդր

Գ Ո Ւ Թ Ա Ն

Հանդիս անտեայ, հոլագրութիւն գիտական եւ արուեստագիտ- Հիմնադիր տնօրէն Գարեգին Գ. Մեծաւորն Լրատարակուած է Գրդ այս ցանկան րովանդակութեամբ նու- Տարեկան բաժնեգրին 12 ֆր Եւ հիմնադրին 23 rue de la PA

ОТГОВОРНИКЪ: Д-ръ МХГХРДИЧЪ ВАР Печ. Взаимность — Вер